Missona Stichoi mathetikoi

ΣΤΙΧΟΙ ΜΑΘΗΤΙΚΟΙ
ΚΑΙ
ΔΙΑΛΕΓΟΜΕΝΑ

ἔγραψε

ΚΑΣΙΜΙΡΟΣ ΜΙΣΣΩΝΑ.

ἐν Κρακοπόλει.

Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem Józefa Filipowskiego.
1916.

ΣΤΙΧΟΙ ΜΑΘΗΤΙΚΟΙ

ΚΑΙ

ΔΙΑΛΕΓΟΜΕΝΑ

ἔγραψε

ΚΑΣΙΜΙΡΟΣ ΜΙΣΣΩΝΑ.

ἐν Κρακοπόλει.
Skład w księgarni A. Krzyżanowskiego w Krakowie.
Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem Józefa Filipowskiego.
1916.

Μάλα Τιμίοις Ἀνδράσι, ὧν ὀνόματα

Ignacy Dembowski,
Stanisław Rzepiński,
Tomasz Sołtysik,

αὐτῶν πόνους τῷ τοῦ μεγάλου πολέμου χρόνῳ πολὺ τιμῶν,

ὀλίγους χαρίζεται στίχους

Στιχοποιός.

Ἑταίροις προοίμιον.

Βουλόμενος τοῖς μὲν διδασκάλοις ἀποφαίνειν, δυνατὸν εἶναι διδάσκειν ἑλληνιστὶ ἄλλῳ τρόπῳ, ἢ μέχρι νῦν, καὶ χρῆναι ταύτην τὴν γλῶτταν ζῶσαν ποιεῖν, ἀνακοινοῦμαι αὐτοῖς περὶ πειρῶν, ἃς ἔλαβον.

Τοῖς οὖν μαθηταῖς διελεγόμην περὶ τοῦ νῦν πολέμου, καὶ τῆς τῶν Πολωνῶν ἱστορίας, καὶ ὧν ἡ ἡμέρα ἔφερε, καὶ Θεῷ ηὔχοντο ἑλληνιστί, καὶ χόρῳ εἶπον, καὶ ἐμάνθανον. Στίχους αὐτοῖς ἐποίησα, οὓς ἀπὸ στόματος ἔλεγον, καὶ μέλη ᾖδον, Πολωνικαῖς χρώμενοι μελῳδίαις.

Οὕτως ἡ παλαιῶν Ἑλλήνων γλῶττα πάλιν ζῶσα ἐγένετο, ἔτερπε τοὺς νέους ὥστε αὐτὴν πολὺ σπουδαίως, ἢ πρόσθεν, ἐμάνθανον.

Μαθητῇ.

Θέε, [1]
Νέε,
Φεύγει χρόνος·
Ἡδὺς πόνος!

Kilka słów do nauczycieli. Wyniki prób ożywienia pięknego języka starożytnych Greków, obudzenia u uczniów żywego zainteresowania się nim i wywołania zamiłowania doń, przedkładam w niniejszej broszurce. Bez pretensyi, w języku jak najbardziej pojedynczym, a z chęcią służenia dobrej sprawie: szerzenia *wiedzy żywej*.

[1] bież.

Βίβλον λαβέ,
Μάνθανε,
Πάντα ἑκὼν
Θίγγανε![1]
Γνοὺς τὸ Α—Β
Γνώσῃ τἄλλα,
Ἕξεις νοῦν,
Δόξαν, μέταλλα.

Ἡ τάξις.[2]

Εὐταξία[3] ἀρετή.
Βούλεται αὐτὴν ψυχή.
Ταξίαρχος[4] τάξιν τάττει,
Εὐκοσμίαν γὰρ φυλάττει,
Πᾶσα τάξις, ἡδονή,
Καθαρὰ μὲν καὶ καλή!
Ἡ δ' ἐν τάξει ὁμιλία[5]
Καθίζει ἐν ἁρμονίᾳ,
Ὡς ἑταῖροι[6] ζῶμεν ἔνθα.

Εἴ τις λέγει· Οὐκ ἀεί!
Ἁρμονίαν οὐ φιλεῖ
Καὶ σπουδαίως πολεμεῖ.

Περὶ τοῦ φόρου.[7]

Νῦν ὁ νέος
Κακῶς πράττει,
Διδάσκαλος
Φόρον τάττει[8]
Φορόλογος[9]
Φόρον πράττει.[10]
Οὐκ ἐλεεῖ,[11]
Οὐδ' οἰκτείρει,

---

[1] dotykać. [2] klasa. [3] porządek. [4] gospodarz klasy. [5] towarzystwo. [6] towarzysz. [7] podatek klasowy. [8] nakładać. [9] poborca klasowy. [10] ściągać. [11] litować się.

Μάρσυπόν μοι [1]
Διαφθείρει.

Ὁ Βουκεφάλας. [2]

Εἰ μαθητῇ
 Οὐκ ἔστι νοῦς,
Οὐδ' ἔμαθε,
 Ἔστιν ὡς βοῦς.

Εἰ μαθητῇ
 Οὐδὲ σπουδή,
Ὄνομα οἱ
 „Βουκεφαλή".

Αἱ μάχαι.

Νέοι τρίτης τάξεως
Παλαιοὺς μιμέονται,
Ἐν τῇ τάξει γὰρ καλῶς
Δεινὰς μάχας μάχονται.
Πάντων πρῶτος Λεωνίδης, [3]
Βοηθεῖ μὲν Μισσωνίδης.
Ὁ Μαρκοίνου, ὁ Μαζάνκου,
Ὁ τοῦ Βρεμου, ὁ Κελλέμου
Κατέβαλλον [4] τὸν Μασλάνκου.
Παμμικροὶ καὶ μαθηταὶ
Μάχονται ὡς ἀθληταί·
Φόβο-, Γύμνο- Οὐπραττίδης,
Ἄγρι-, Γέραν- καὶ Οὐρίδης,
Στεμπνίδης μικρότατος,
Πάντων εὐθυμότατος, [5]
Κονίαν [6] ποιέουσιν,
Ὡς ἥρωες κράζουσιν. [7]
Ἄιδουσιν [8] ὡς κόρακες
Μαλαχίδαι, Νόακες.

---

[1] mieszek. [2] bucyfał. [3] syn Lea; inne nazwiska uczniów również po grecku. [4] wywrócić. [5] żwawy. [6] kurz. [7] krzyczę. [8] śpiewać.

Ἡ φωνὴ δὲ Κονιάδου
Τάξιν στρέφει εἰς τὴν Ἅιδου,
Οὗ νεκροὶ λυπέονται [1]
Καὶ δεινῶς κολάζονται.

Οὐδὲν διαφέρει. [2]

Ἀμαθία, [3] ἀναρχία,
Ἀταξία, [4] ῥᾳθυμία [5]
Ἀργῷ [6] εἰσι νεκνίᾳ,
Ὥςπερ νέκταρ, ἀμβροσία.

Ἑλληνοφοβία. [7]

Ὁ μαθητὴς
Πολωνικῶς,
Διδάσκαλος
Ἑλληνικῶς.
Διδάσκαλος
Μάλα φοβεῖ· [8]
Ἀπὸ στόματος [9]
Στίχους αἰτεῖ, [10]
Μέλη παντοῖα [11]
Καὶ ᾄδειν δεῖ.

Νέε, φοβεῖσθαι
Δεῖ σ'οὐδαμῶς·
Ἀεὶ εὖ πράξεις,
Μαθὼν καλῶς.

Ὁ πανοῦργος. [12]

Ποιητὴς στιχουργεῖ, [13]
Ἰατρὸς χειρουργεῖ, [14]
Μαθητής,
ὡς σαφές, [15]

---

[1] trapią się. [2] wszystko jedno. [3] nieuctwo. [4] nieporządek. [5] lekkomyślność. [6] leniwy. [7] obawa greczyzny. [8] straszę. [9] na pamięć. [10] wierszy żądać. [11] pieśni różne. [12] wszędziebrojek. [13] wiersze tworzy. [14] lekarz, chirurgia. [15] jasne.

Εὐουργεῖ, κακουργεῖ,
Πανουργεῖ.

Πῶς,[1] ὦ νέοι, ποιεῖν δεῖ;

Παλαιολόγῳ.[2]

Παλαιὸν μὲν ὄνομα,
Νέος δὲ θυμός,[3]
Νέον αὐτοῦ στόμα,[4]
Κράζον πονηρῶς.[5]

Θρῆνοι

τῶν μαθητῶν, παρόντος τοῦ Παιδευάρχου.
ἐν Κρακοπόλει 1914.

Νέων πάτερ,
Χαῖρε, χαῖρε,[6]
Καὶ τοὺς νέους
Ἐλέαιρε![7]

Ἐὐτυχήσαμέν[8] ποτε,[9]
Ζώη[10] ἡμῖν ἦν καλή,
Τὸ γυμνάσιον λαμπρόν,[11]
Πᾶν τὸ μέγαρον[12] μακρόν,
Πανταχοῦ[13] ὑγιὴς[14] ἀήρ,[15]
Καὶ ἑκάστῳ νεανίᾳ
Πανταχῇ[18] ἐλευθερία.

Νέοι, καίπερ ῥᾴθυμοι,[16]
Πάντες νῦν ὡς ἄθυμοι,[17]
Πάντες πρός σε βλέπουσιν,[18]
Χρόνου πρόσθεν[19] μνήμονες,[20]
Κάθοδον[21] ἐλπίζουσιν.

---

[1] jak. [2] nazwisko ucznia. [3] duch. [4] gęba. [5] krzycząca haniebnie. [6] witaj [7] zmiłuj się. [8] byliśmy szczęśliwi. [9] ongi. [10] życie. [11] jasny. [12] sala. [13] wszędzie. [14] zdrowy [15] powietrze. [16] lekkomyślny. [17] bez duszy. [18] patrzeć. [19] pierwej. [20] pamiętający. [21] powrót.

Ἄγε, ἄγε μαθητὰς
Εἰς οἰκίας [1] εἰς καλάς,
Γυμνάσιον παλαιόν,
Μακρόν, λαμπρόν, καθαρόν!

Παιδεύαρχε,
Χαῖρε, χαῖρε,
Καὶ τοὺς νέους
Ἐλέαιρε!

Żale uczniów w obecności wiceprezydenta Rady szkolnej J. W. P. Ignacego Dembowskiego, z powodu wysiedlenia ich przez wojskowość z budynku gimnazyum III.

Δεῖ...

Ῥήτορα δεῖ συμβουλεύειν,
Στρατιώτην δεῖ στρατεύειν,
Στρατηγὸν δεῖ στρατηγεῖν,
Ἡμᾶς τὰ ἡμῶν ποιεῖν
Καὶ ὡς γυνὴ μὴ λαλεῖν. [2]

Ἔστι τοῦ...

Μαθεῖν ἔστι μαθητοῦ
Χόρον ἄγειν χορηγοῦ,
Θεοῖς θύειν τοῦ χρηστοῦ,
Λέγειν ἔστι ῥήτορος
Ἀεὶ φιλεῖν — ἥτορος. [3]

Γνῶμαι μαθητικαί. [4]

Ἐν οἰκίᾳ
Μακρὸς χρόνος,
Νέῳ δοκεῖ
Ὥςπερ φόνος. [5]
Εἰς γυμνάσιον μαθητὴν
Χρὴ ταχὺ βαδίζειν [6]

---

[1] dom. [2] paplać. [3] (obowiązkiem) serca. [4] myśli studenckie.
[5] zabójstwo. [6] iść.

Ἐκεῖ[1] πολὺ γλυκύτερον
Κάλλιον, βραχύτερον[2]
Ῥέουσιν[3] ἡμέραι,
Αὐτοῦ πολλοί μοι ἑταῖροι,
Οἷς μὲν δύναμαι[4] παίζειν.,[5]
Καὶ ἐν οὕτων ὁμιλίᾳ
Ῥᾷον φέρειν ἀτυχία,
Ῥᾴονες καὶ δεύτεραι![6]

Τί ἡ τύχη ἡμῖν φέρει,
Ἢ τὰς πρώτας[7] ἢ δευτέρας,
Εἰς γυμνάσιον χρὴ βαδίζειν,
Διατρίβειν[8] ἔνθ' ἡμέρας.

Ὡς διάβολος...

Ὅς ἐλπίδας πάντων σφάλλει,[9]
Ὅς ἑταίρους διαβάλλει,[10]
Ὅς ἐν πᾶσι πονηρός,
Κοινωνίᾳ βλαβερός,[11]
Οὗτος ὡς διάβολος.

Βεβαιὰ κτήματα.[12]

Οὐχ ὁ πλοῦτος χρήματα,
Οὐ παιδία,[13] ἡδονή,
Ἀλλὰ καθαρὰ ψυχὴ
Βεβαιά σοι κτήματα.

Ἀλώπηξ καὶ κόραξ.[14]

Τυρὸν κλέψας[15]
Ἐκάθισ'[16] ἐν δένδρῳ κόραξ,
Τυρὸν βλέψας
Ἔφη ἡ ἀλώπηξ, κόλαξ·[17]

---

[1] tam. [2] krócej. [3] płynąć. [4] mogę. [5] bawić sie. [6] dwójka. [7] pierwsza. [8] przepędzać. [9] oszukiwać. [10] oczerniać. [11] dla społeczności szkodliwy. [12] trwała własność. [13] zabawa. [14] lis i kruk. [15] ser ukraść. [16] usiąść. [17] pochlebca.

„Σὲ ἀκούειν ἡδονή,
Οὕτως καλὴ σοὶ φωνή!“
Τούτοις κόρακα αἱρεῖ,
Ὃς τυροῦ ἀμνημονεῖ,[1]
Στόμ' ἀνοίγει,[2]
Φωνὴν ἵει·[3]
Τὸν δ' ἀλώπηξ τάχ' ἁρπάζει[4]
Καὶ ἐσθίει.

Φρόνημα[5] αὐτὸ κολάζει.

Μέλος μαθητικόν.[6]

I. Τί πένης μαθητὴς ποιῶ;
Θυμὸς δεινῶς λυπεῖται,
Γραμμάτων βάρος[7] ἐπ' ἐμοί,
Ὡς μέγας λίθος κεῖται.[8]
Ἐν μέλει οὖν μοι ἡδονή,
Μελῳδίᾳ μαθητικῇ.
O ierum, ierum, ierum,
O quae mutatio rerum!

II. Διδάσκαλοι ἡμᾶς ὡς γὺψ[9]
Προμηθέα πονοῦσιν,[10]
Δευτέρας γράφουσι ἀεί,
Ἀργοὺς[11] καὶ λοιδοροῦσιν,[12]
Εἰ καὶ οἱ[13] τρίτης τάξεως
Ἱδροῦσιν[14] ἀπὸ πράξεως.[15]
O ierum, ierum, ierum,
O quae iniuria rerum!

III. Ἐν γυμνασίῳ νέου νοῦς
Ὑπὲρ παντοῖα[16] τρέχει[17]
Καὶ ὑποθήσεις[18] τοῦ μαθεῖν
Ἕνδεκα μόνον ἔχει.

---

[1] zapominać. [2] otwierać. [3] wydawać (ἵεἰ). [4] chwytać. [5] duma. [6] pieśń uczniowska. [7] ciężar. [8] kamień leży. [9] sęp. [10] męczyć. [11] leniwy. [12] hańbić. [13] uczniowie. [14] pocić się. [15] czynność. [16] różne rzeczy. [17] biedz. [18] przedmiot.

Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί
Γερμανιστὶ καὶ ἄλλα „στι“.
O ierum, ierum, ierum,
Quae abundantia rerum!

IV. Ἐν κόσμῳ πόλεμος φωνεῖ [1]
Πυρόβολα ἠχοῦσιν, [2]
Ἐν γυμνασί' οὐκ ἄμεινον,
Ποῦ δεύτεραι φοβοῦσιν.
Ἐν πάσῃ ὥρᾳ συμφοραί, [3]
Ἀναχωρήσεις [4] ἢ σφαγαί. [5]
O ierum, ierum, ierum,
Quae infortuna rerum!

V. Ἐν ἀγορᾷ, ὦ μαθητά,
Οὐδὲ περιπατήσεις, [6]
Πλατεῖα [7] γάρ ἐστι AB
Καὶ κόρας [8] ἔνθ' εὑρήσεις.
Φυγὰς [9] ὡς ἐν μυχοῖς [10] πονοῦ,
Διδάσκαλοι γὰρ πανταχοῦ.
O ierum, ierum, ierum,
O quae insania rerum!

VI. Εἴπετε, μάκαρες θεοί,
Ποῦ τέλος [11] τούτων πόνων;
Ἡμέραι ἑορτάσιμοι [12]
Παύετε [13] νέων φόνον.
Ἔρχεσθ' ἡμῖν ὡς τάχιστα,
Τέρπεθ' [14] ἡμᾶς ὡς μάλιστα.
O ierum, ierum, ierum,
Fiat mutatio rerum!

Tłumaczenie pieśni niemieckiej, własnej. Melodya „Że studencikiem jestem ja...“, dedykowane J. W. P. Radcy Stanisławowi Rzepińskiemu.

---

[1] brzmieć. [2] dział echo rozlega się. [3] przypadek. [4] odwrót. [5] klęska. [6] spacerować. [7] ulica. [8] dziewczynka, panienka. [9] tułacz. [10] zaułek. [11] koniec. [12] dni świąteczne wakacyjne. [13] przerwać. [14] ucieszyć.

Ἑταίροις πίνουσιν.

Αἰτεῖς, ὦ φίλε,
Πανὺ καλῶς·
Ἄιδοις Μισσῶνα
Ἑλληνικῶς.
Λεξω μὲν σοὶ νῦν
Πρὸς ἡδονήν,
Γλῶτταν αἱρήσων
Ἑλληνικήν.

Ἡμὶν ἑορταὶ [1]
Νῦν ἐγένοντο,
Ἑταῖρ' ἑταίρους
Ἐχαρίζοντο· [2]
Ζήτω μὲν οἶνος,
Ζήτω φιλία,
Πρὸ δὲ ἁπάντων
Παιδαγωγία!

Solenizantom Stanisławom: Piwce, Skiminie, Szwarcowi i Wernerowi toast. Melodya pieśni „Santa Luzia“.

Τῷ τοῦ ἔτους τέλει.

Ἐτελοῦμεν ἤδη ἔτος... Οἱ
Ἐν ᾧ δεινῶν μέγα πλῆθος... Οἱ
Ὁ πόλεμος πάντα σφάττει, [3]
Ἀτυχί' ἡμᾶς ταράττει. [4]

Ἀφεὶς [5] νῦν παντὸς τοῦ πόνου,
Ἐλευθέρου λαύων [6] χρόνου,
Διδάσκαλος οἶνον πίνει,
Καὶ ἡ λύπη πάντως φθίνει.

Πάντες μέγα ἐπονοῦμεν
Ἀλλ' δέοντα ἐποιοῦμεν,

---

[1] uroczystość. [2] uczcić, obchodzić imieniny. [3] zabijać. [4] niepokoić. [5] pozbyć się. [6] używać.

Πάντων πρῶτος ἡμῶν ἄρχων.
Ἄριστος γυμνασιάρχων.

Νέους ἐδίδασκ' φιλέειν,
Γονεῦσι ὁμονοέειν, [1]
Δεινὸς εἴπερ ὥςπερ λύκος,
Ζήτω μέγας Σολτυσῖκος!

Ζώντων πάντες διδάσκοντες
Νέοι, ἄνδρες, γηράσκοντες,
Ζήτω πάντων ἁρμονία
Καὶ ἡ μήτηρ Πολωνία!

Toast na końcu roku szkolnego 1915 ku czci J W. P. Radcy Tomasza Sołtysika. Melodya kabaretowa „Stał się cud...".

Ἡ πατρίς.

Ὡς γλυκύ,
Ὡς ἡδὺ
Τὸ ὄνομα ἡ πατρίς
Οὗ τῆς χώρας κοινωνία, [2]
Τῶν πολιτῶν ἁρμονία,
Τυχῶν πάντων μετουσία, [3]
Χρῆμα, γλῶττ' ἐν ἀσφαλείᾳ. [4]
Οὐδαμοῦ δουλεία!

Λαοὶ [5] μὲν ἐλεύθεροι
Πάντες πάντα θύουσι,
Ἵν' πατρίδα σῴζωσι·
Βάλλουσι τὰ χρήματα,
Θύουσι τὰ σώματα.
Αἷμα ἀποχέουσι, [6]
Λύπας, ἄλγη [7] φέρουσι.

Λαοῖς ἄλλοις ἡγεμόνες,
Μηχάνημα, [8] στρατιαί,

---

[1] utrzymywać zgodę. [2] wspólność. [3] łączność. [4] pewność
[5] naród [6] krew przelewać [7] ból. [8] maszyna.

Ἡμῖν μικραὶ λεγεῶνες,[1]
Ὧν ὀλίγοι συμπαθαί.[2]
Οὗτοι μόνον μάρτυρες,[3]
Ὅτι, ὦ πατρίς, σὺ ζῇς.
Ὅτι δεῖ καὶ Πολωνίαν
Κτᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν.

Τί ποιεῖν δεῖ νεανίας
Δυστυχοῦς μὲν Πολωνίας,
Γεννηθέντας[4] Εἵλωτας;
„Πόνον σε δεῖ μὴ φυγεῖν,
Ἃ χρή, προθύμως[5] λαβεῖν,
Πάντων εἶναι δεξιόν,[6]
Ψυχήν, σῶμα κρατερόν.[7]
Καὶ εἰ σάλπιγξ[8] σε καλεῖ,
Ξίφος λαβ',[9] πυρβολικόν,[10]
Εἰς ἱερὸν ἴθ' πόλεμον!"

Χαῖρε Μαρία!

Ἐν μέσῳ φόνου
Ἀνδρῶν μυρίων,
Φόβου πολέμου
Καὶ πολεμίων,
Ἐν θυμῶν λύπῃ,
Κοιν'[11] ἀναρχίᾳ,
Ὡς ἄστρον λάμπεις,
Χαῖρε Μαρία!

Σὺ διαβόλου
Ἔφθειρας κλέος,
Ἔτριψας ὄφιν[12]
Καὶ αὐτοῦ δέος.
Ὄφεις πολλοὶ νῦν
Ἐν Πολωνίᾳ,

---

[1] legiony. [2] zwolennik. [3] świadek. [4] zrodzony. [5] chętnie. [6] zręczny. [7] mocny. [8] trąba. [9] weźmij. [10] karabin. [11] ogólny. [12] zetrzeć węża.

Φθεῖρ' αὐτῶν κράτος,
Χαῖρε Μαρία!

Σύ Πολωνίας
Δόξαν ἔθρεψας,
Ἔδωκας νίκας,
Κακ'[1] ἀπέτρεψας,
Τοῖς βασιλεῦσι
Ἀεὶ ἁγία,
Ἱππέων[2] μῆτερ.
Χαῖρε Μαρία!

Καὶ δῆμον χάρις
Σοῦ ἠλέησε,[3]
Οὗτος δ' ἀντεῖπε[4]
Καὶ σ' ἐφίλησε.
Ἐλπὶς ἐγένου
Ἐν ἀτυχίᾳ
Ἤισε[5] καὶ δῆμος·
Χαῖρε Μαρία!

Ἐν σοὶ λαὸς πᾶς
Ἔρυμα[6] ἔχει,
Πρὸς σέ, μητέρα
Εὔελπις τρέχει.[7]
Πᾶν κόσμου ἄλγος
Σοὶ ἐν καρδίᾳ,[8]
Δούλους σοῦ ἄρκει[9]
Χαῖρε Μαρία!

Zdrowaś Marya! Poświęcone Najprzewielebniejszemu Ks. Biskupowi Adamowi Stefanowi Sapieże. Melodya pieśni „Zdrowaś Marya“.

Τρίτος Μάϊος.

Χαῖρε εως[10] τρίτου Μάϊου
Λάμπ' ἀεὶ ἡμῶν ἐν χώρᾳ.

---

[1] zło oddalić. [2] rycerstwo. [3] litować się. [4] odwzajemnić się. [5] śpiewać. [6] obraza. [7] pełen nadziei bieży. [8] serce. [9] wspomagać. [10] jutrzenka.

Θεραπεύσομεν ᾠδαῖς σε
    Ἡδονῆς καὶ οἴνου ὥρᾳ.
Ζήτω, ζήτω τρίτος Μάϊος
    Πολωνοῖς οὔθ' ἑορταῖος.[1]

Ἀναρχί' ἡμᾶς ἔφθειρε,
    Ῥαθυμία βασιλέως,
Ἀλλὰ Πολωνί' ἠγέρθη[2]
    Καὶ ἡ τρίτου Μάϊου ἕως.
Ζήτω, ζήτω τρίτος Μάϊος
    Εὐκλεὴς καὶ Κολλονταῖος.

Ἀλλὰ ἀπιστίας[3] ὄφις,
    Ἵνα Πολωνίαν φθείρῃ,
Ταρταρεία Καθαρῖνα
    Χώραν Ρούσσοις κατέσπειρε.[4]
Καίπερ ἦν ὁ τρίτος Μάϊος,
    Ἔρρηξαν[5] χώραν χυδαίως.[6]

Ἀλλ' ἐλευθερίας πόθος[7]
    Πάντων ἦτορα αἱρήσει,
Πολεμίους ἐκβαλοῦμεν,
    Πολωνί' εὔδοξος ζήσει.
Λάμψει αὖθις τρίτος Μάϊος,
    Πολωνοῖς οὔθ' ἑορταῖος.

Tłumaczenie Mazurka 3. Maja.

Ἔτι Πολωνία...

Ἔτι Πολωνί' οὐ φθάρη,
    Εἰ ἡμεῖς μὲν ζῶμεν,
Τί βαρβάρων εἷλε κράτος,
    Ξίφει ἀφαιρῶμεν.
Ἦρχ' ἀθυμία,
    Τελήσει ἀνδρεία,
Πολωνοὶ πρόϊτε,
    Φθίσει ἡ δουλεία.

---

[1] uroczysty. [2] obudzić się. [3] chytrość. [4] zasiać. [5] rozedrzeć [6] haniebnie. [7] pragnienie.

Ἡ πατρὶς ἐγειραμένη
    Τὰ τέκνα καλέει·
Τίς υἱὸς τῆς Πολωνίας,
    Εἰς τὴν μάχην θέει.
Ὦ πάντων μῆτερ,
    Ὦ πατρὶς ἁγία,
Τοὺς δεσμοὺς σοὶ λύσει
    Τέκνων σοῦ φιλία.

Ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
    Ξίφος πᾶς αἱρήσει,
Οὐ τὸ πλῆθος, ἀλλ' ἀνδρεία,
    Ἑταῖροι, νικήσει.
Τιμὴ καὶ δόξα
    Μαχομένων μέρος [1]
Ἢ τοῦ ἀποθνήσκειν
    Γλυκύτατος κλῆρος. [2]

Χώρα σὺ ἡμῶν προγόνων,
    Ὦ αἱματοεῖσα, [3]
Ἡμῶν ἔσῃ καὶ βαρβάροις
    Οὐκ ἔσ' δουλωθεῖσα. [4]
Εἰς ὅπλα, φίλοι,
    Σταῖτ' ἐν τῇ τάξει,
Ἀετὸς [5] πατρίδος
    Εἰς τὴν μάχην ἄξει.

Τοὺς ἀνδρείους κίνδυνός τις
    Οὐδαμοῦ φοβήσει,
Εἰ φιλία, ἁρμονία
    Ἡμᾶς πάντας δήσει. [6]
Ἤρχ' ἀθυμία,
    Τελήσει ἀνδρεία,
Πολωνοὶ πρόϊτε,
    Φθίσει ἡ δουλεία!

Tłumaczenie pieśni „Jeszcze Polska nie zginęła!".

---

[1] udział. [2] los. [3] krwią zbroczony. [4] zniewolony, uciskany. [5] orzeł. [6] wiązać, łączyć.

ΔΙΑΛΕΓΟΜΕΝΑ.

1. *Περὶ τοῦ πολέμου.*

Οἱ Σερβοὶ τὸν τῆς Αὐστρίας διάδοχον [1] ἀποκτείνουσι. Οἱ Σερβοὶ ἔχουσι συμμάχους τοὺς Ῥούσσους. Οἱ Αὐστριακοὶ ἔχουσι συμμάχους τοὺς Γερμανούς. Ὁ τοῦ πολέμου κίνδυνος ἐγγύς ἐστι. Οἱ Αὐστριακοὶ εἰς τὴν Σερβίαν εἰσβάλλουσι καὶ τοῖς Ῥούσσοις μάχονται. Οἱ Ῥοῦσσοι διαφθείρουσι τοὺς τῆς Γαλιζίας ἀγροὺς καὶ νικάουσι τοὺς Αὐστριακούς. Οἱ Αὐστριακοὶ πιστεύουσι τοῖς συμμάχοις καὶ Θεῷ, ὃς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῷ πολέμῳ σῴζει καὶ νίκην παρέχει.

2. *Περὶ τῶν στρατηγῶν.*

Ὁ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Γερμανῶν στρατὸς συλλέγεται. Οἱ στρατηγοὶ ἄγουσι τὴν στρατιὰν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. Φριδερῖκος, ὁ διάδοχος, [1] ὁ τῶν Αὐστριακῶν στρατηγός ἐστι, Ἰνδενβοῦργος τῶν Γερμανῶν, Νικόλαος Νικολαΐδης τῶν Ῥούσσων. Ὁ στρατηγὸς λέγει πρὸς τοὺς στρατιώτας· Μὴ φεύγετε, ὦ στρατιῶται ἐν τῷ πολέμῳ, ἀλλ' ἀνδρείως μάχεσθε ὑπὲρ τῆς χώρας. Τῇ τοῦ στρατοῦ ἀρετῇ ἡ νίκη παρασκευάζεται.

3. *Οἱ Πολωνοὶ ἐν τῷ πολέμῳ.*

Οἱ Πολωνοὶ ἐν ταῖς τῶν Αὐστριακῶν, Γερμανῶν καὶ Ῥούσσων στρατιαῖς εἰσιν. Οἱ Πολωνοὶ μάχονται ἀνδρείως — καὶ ἐπὶ ἀλλήλους. Οἱ Πολωνοὶ τῆς Γαλιζίας ἔχουσι τὴν Πολωνικὴν λεγεῶνα, ἣ τοῖς Ῥούσσοις μάχεται ἐν τῇ Βασιλείᾳ Πολωνικῇ. Ἡ τῶν Πολωνῶν λεγεὼν αὐτόνομός ἐστι (αὐτονομίαν ἔχει). Οἱ στρατηγοὶ τῆς λεγεῶνός εἰσιν· Πιλσοῦζκι, Ζιελῖνσκι καὶ Δοῦρσκι. Αἱ μὲν νῖκαι τῇ λεγεῶνι δόξαν καὶ τιμὴν παρέχουσιν, αἱ δ' ἧτται τοῖς Ῥούσσοις αἰσχύνην.

4. *Περὶ τῆς Πρεμύσλου πολιορκίας.* [2]

Πρέμυσλ πόλις ἐστὶ παρὰ τὸν ποταμὸν Σὰν, καὶ τὸ ἔρυμα [3] τῶν Αὐστριακῶν ἦν. Τὸ ἔρυμα ἔχει τὰ τείχη καὶ τὰ φρούρια [4] ἐν τῇ γῇ καὶ κατὰ τῆς γῆς. Ἐν τοῖς μὲν φρουρίοις πυρόβολα καὶ μηχανήματα πυροβολικά [5] εἰσι, καὶ οἱ στρατιῶται μάχονται. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔχουσι ὅπλα· τὸ ξίφος, τὸ ξιφίον, [6] καὶ τὸ πυροβολικόν. [7]

Οἱ Ῥοῦσσοι ἐπολιόρκουν [8] τὴν πόλιν πέντε μῆνας καὶ ἔλαβον [9] αὐτὴν λιμῷ.

---

[1] arcyksiążę, następca tronu. [2] oblężenie Przemyśla. [3] forteca.
[4] nasypy ziemne, forty. [5] działa i maszyny strzelnicze, karabiny maszynowe.
[6] bagnet. [7] karabin. [8] oblęgać. [9] wziąć.

Περὶ τοῦ Τρίτου Μάϊου Νόμου.

Ἡ Πολονῶν χώρα μεγάλη ἦν, ἀπὸ Θαλάττης Βαλτικῆς εἰς Πόντον Εὔξινον. Ἄλλαι πολιτεῖαι,[1] ὡς Ρουσσία καὶ Προυσσία, ἐβούλοντο αἱρεῖν τὰς τῆς Πολωνίας χώρας. Οἱ Πολωνοὶ οὐκ ἐμάχοντο αὐτοῖς, οὐ γὰρ εἶχον μέγαν στρατόν. Καὶ οἱ τῶν Πολωνῶν νόμοι οὐ πάντες ἀγαθοὶ ἦσαν. Οἱ Πολωνοὶ ἐψηφίσαντο[2] οὖν νέον καὶ μάλα ἀγαθὸν „Νόμον τοῦ τρίτου Μάϊου". Οὗτος ὁ νόμος ἔταξε,[3] ὅτι πάντες τῆς Πολωνίας πολῖται ἰσόνομοι[4] καὶ ἐλεύθεροί εἰσιν, καὶ οἱ ἱππεῖς, καὶ οἱ ἐν ταῖς πόλεσι[5] καὶ οἱ γεωργοί.[6] Οὕτως ἡ Πολωνία πᾶσιν μήτηρ ἐγένετο.

Περὶ τοῦ γυμνασίου.

Τίς εἰμι, ὦ νέοι;
Εἶ διδάσκαλος.
Σὺ δέ, ὦ νέε, τίς εἶ;
Εἰμὶ μαθητής.
Διὰ τί;
Ἐγὼ γὰρ μανθάνω.
Ποῦ;
Ἐν τῷ γυμνασίῳ.
Πῶς μανθάνεις;
Καλῶς, παγκαλῶς, ὀρθῶς, οὐκ ὀρθῶς.[7]
Τίς ἄρχει τοῦ γυμνασίου;
Ὁ γυμνασίαρχος.[8]
Καὶ τῆς τάξεως;
Ὁ ταξίαρχος.
Τί διδάσκει ὁ διδάσκαλος;
Ἑλληνιστί.
Ἔχετε τὸν καθηγητήν;[9]
Ἔχομεν.
Τί ποιεῖ ὁ καθηγητής;
Ὁ καθηγητὴς διδάσκει τοὺς νέους τοὺς περὶ Θεοῦ λόγους.
Τί ἔχει ὁ διδάσκαλος ἐν τῇ χειρί;
Τὴν βίβλον, τὸ βιβλίον,[10] τὰ γράμματα[11]
Τί γράφει ὁ διδάσκαλος τοῖς μαθηταῖς ἐν τῷ καταλόγῳ;
Τὰς τάξεις· πρώτας ἢ δευτέρας.

---

[1] państwo. [2] uchwalić. [3] postanowić. [4] równouprawniony. [5] mieszczanie. [6] rolnicy. [7] dobrze, bardzo dobrze, dostatecznie, niedostatecznie. [8] dyrektor. [9] katecheta. [10] notes. [11] zeszyt.

Oratio Dominica.

Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σοῦ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν, τὸν ἐπιούσιον, δὸς ἡμῖν σήμερον καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, καὶ μὴ εἰςενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Ave Maria.

Χαῖρε Μαριάμ κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετά σου, εὐλογημένη συ ἐν γυναιξί καὶ εὐλογήμενος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου Ἰησοῦς. Ἁγία Μαριάμ, μῆτερ θεοῦ, πρέσβευ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν νῦν καὶ ἐν ὥρᾳ τοῦ θανάτου ἡμῶν. Ἀμήν.

Modlitwa Pańska i Zdrowaś Marya według Pisma św.

Schülerklage.

Was fang' ich, armer Schüler, an?
Mein Sinn ist ganz verstöret,
Von Wissen und Schuldisziplin ·
Der Kopf sich mir umkehret.
Drum suche ich im Liede Lust
Und singe aus beklemmter Brust:
O ierum, ierum, ierum,
O quae mutatio rerum!

Die Professoren plagen uns,
Wie den Prometh der Geier,
Sie schelten faul uns und nichtsnutz
Und schreiben lauter Zweier.
Und wir sind von dem Schweiße naß
Des Lernens in der dritten Klass'.
O ierum, ierum, ierum,
O quae iniuria rerum!

Denn außer Polnisch, Religion
Sind noch acht Gegenstände.
Bei Griechisch, Deutsch, Latein allein
Ist unsere Kraft zu Ende.
Zeichnen gibt's noch, Mathematik,
Geographie, Geschicht', Physik.
O ierum, ierum, ierum,
Quae abundantia rerum!

Der Kriegssturm draußen furchtbar tobt,
Gewehr', Kanonen tönen,
Doch in der Schul' nicht besser ist's,
Da Zweier furchtbar dröhnen.
In jeder Stund' a neue Plag',
Ein Rückzug oder Niederlag'!
O ierum, ierum, ierum,
Quae infortuna rerum!

Und auf dem Ringplatz darf auch nicht
Ein Schüler promenieren;
Weil das die Linie A—B ist,
Und Fräuleins dort spazieren.
Uns bleiben nur die Winkel fahl,
Sonst ist Kontrole überall.
O ierum, ierum, ierum,
O quae insania rerum.

O, saget, gute Götter, uns,
Wann wird die Qual zu Ende?
O Ferienzeit, o Ferienzeit,
Zu dir streck' ich die Hände.
O, komme doch zu uns recht schnell,
Nur du machst unser Leben hell.
O ierum, ierum, ierum,
Fiat mutatio rerum.

Zdrowaś Marya.

(przekład)

Wśród krwawej rzezi
Tysięcy męży,
Wśród grozy wojny,
Szczęku oręży,
Smutku, co kirem
Dusze owija,
Jak gwiazda świecisz,
Zdrowaś Marya!

Tyś nam dyabelską
Moc zwyciężyła,
I już nie groźna
Jest węża siła;
Wężów dziś w Polsce
Moc się uwija:
Zgnieć ich potęgę,
Zdrowaś Marya!

Ty Polski naszej
Sławę wzmagałaś,
Do zwycięstw wiodłaś
Zło oddalałaś;
Dla królów zawsze
Święta lilija,
Rycerstwa matko,
Zdrowaś Marya!

I lud cieszyłaś,
Gdy w nędzy szlochał,
On Cię nawzajem
Sercem ukochał;
Otuchą byłaś,
Co w niebo wzbija,
Więc i lud śpiewał:
Zdrowaś Marya!

Ma naród cały
W Tobie obronę,
Pod Twą nadziejną
Bieży osłonę.
Ból świata w serce
Twoje się wbija,
Wspomóż swe sługi,
Zdrowaś Marya!